

műrostokkal kapcsolatban azután ismét egy más nyersanyag nyomul az élre. Ahogy a szén szinte minden országban új vegyi-szintézisek alapja lesz a műbenzin és mógumi előállításában, úgy a fa, (a világ erdőállománya) a különböző textilrostok, műselymek és műgyapjú nyersanyagát szolgáltatja. Ebben a vonatkozásban a föld északi országai, mindenekelőtt Kanada, Finnország, Norvégia és Svédország emelkednek jelentőségre, míg az olyan, eddig a fa tekintetében vezető ország, mint az Egyesült-Államok, amelynek fa-gyapot termése a világot uralta, mindinkább visszaesik az erdőkitermelés terén történt rablógazdálkodás következtében.

A nyersanyag termelés eloszlásában történt változások képét kiegészíthetnénk még a modern emberiség élvezeti cikkeinek (kávész, tea, kakaó, dohány, stb.) termelésében beállt változások regisztrálásával. Ezek az anyagok azonban a világ nyersanyag gazdálkodásában korántsem bírnak az előbbiekéhez hasonló sullyal.

HEINRICH HEINE: NÉMETORSZÁG

Átköltötte: FALUDI GYÖRGY

BEFEJEZÉSÜL:

IRODALMI SEREGSZEMLE. BÜCSU AZ OLVASÓTÓL

*...A hosszú úttól fáradt még a lábam,
s fejemben tébolyodva jár a láz, —
nezd, itt ülök megint a vén szobában,
s az avenükön hunyorog a gáz.*

*A Parc Monceauban sok-sok büszke völgy
most táncosnője lett a víg szeleknek,
s a hold olyan, mint egy vörös gyümölcs,
melyet az ősz kertjében itt feledtek.*

*Felhőtlen és borzalmas őszi éjjel!
A kék búkörben már ősz a hajam.
S most itt ülök hazám minden sebével
setét szobában, fázva, egymagam.*

*Harangok zúgnak. Hunyva leng a mécses,
a szél üvölt: szekrényeim kopott
polcán csupán a régi díszkötések
vigyáznak rám, mint antik zsoldosok.*

*..Virraszthatok, míg Németország alszik,
hiába volt a vers, a rím, a könyv:
Düsseldorftól a Cimetière Montmartre-ig
göröngyös út visz, hol taps és közöny*

*kisért — s hogy mind e kín és bán hiába
volt, azt nem tudja más, csak én magam:
írásaimra még kigyúl a máglya,
s a német nép nem hallja meg szavam,*

marad csak, mint volt, mándörökre gyermek,
s nem jön meg soha, soha az esze, —
hogy hívnálak most, ha hinnék Tebenned,
ó csillagok Arisztofanesze,

nagy Gúnyolódó! — Nem maradt reményem,
sok hű társam mély börtönökben ül,
s hol vannak még a messzi nemzedékek,
kik tudni fognak élni emberül?

...Igy sóhajtott bennem hunyón a lélek,
tizenkettőt ütött a tornyokon,
s midőn a rőt hold tárt szemembe nézett:
a vén Rabelais kinyílt a polcomon:

úgy tűnt, hogy kint egy éhes varjú károg, —
örvényes, nagy szél kelt köröskörül,
s Gargantua s Pantagruel királyok
kiléptek, im, a pergament mögül.

Röhögtek és lopott sonkát kínáltak,
mely még a quinquecentóból maradt
tarisznájukban s vascsizmában jártak
szobám körül, hogy lépteik alatt

döngött a ház... Sötét lett; s ekkor a
falak hátrálni kezdtek s a szoba
mennyezete kitárult: s égmagasra
nőtt könyvtáram tetejéről, hol a

görög bölcsészek álltak, egy kötél
eseit le. Rajta, mint egy katedrális
tornya, magasan, lógott a kövér
Horatius s a keszeg Juvenalis,

egymásra öltve nyelvüket. Alattuk
viasztáblákkal karján és fiús
alakját lágy bibortógába rejtve
állt egy keskeny pallón Petronius,

míg lejebb egy szír férfiú nevetve
temette tenyerébe homlokát,
megismertem legott göndör hajáról,
s nem tartóztattam magamat tovább:

„Lukianosz“ — szóltam — „az ezredévek
mesgyéin túl testvér és honfitárs!
ki minden büzt az úri szemétnek
oly jól ismerted — hidd el, hogy a nyárs

ma sem lett más, mint te láttad Efézus
szennyos uccáin; zavaros fejük
ma sem tisztább s a sápadt Nazarénus,
kit úgy neveltél, még itt jár velük!

Az emberek még ma is úgy bedőlnek
minden maszlagra s a nők oly bután
szeretnek még, mint egykor.. Üdvözöllek,
holt mester, másfél ezredév után!“

Igy kiáltottam, de ő a magasból
nem hallhatta meg gyenge szavamat,
csak nevetett — és én tovább követtem
a kötél útját, mely a bölcs alatt

beleveszett a középkor kódébe:
szakadt kócán csak apró alakok
himbálództak, a máglyafüsttől félve,
ezüstvérték és vörös kalapok

árnyékában — míg végre megerősült,
s duzzadó erővel tört ki a süket
homályból a napfénybe, ahol egy
gigászi, díszes könyvtárepület

csüngött le róla: oszlopcsarnokában
egymással Poggius és Valla vivott
dühös párbajt és a könyvesszobában
Uldarich Hutten szidta a piszok

Rómát s Morus Tamás egy messzi álom-
szigetről szólt, míg fenn halomra gyűlt
pandekták közt, rég túl a hitvitákon
a könyvtáros, Erasmus doktor ült.

...S a ház padlójából kilépve, lejjebb
szállt a kötél, győzelmes, új korok
felé, hol egy kis deszkát ért, amelyről
Rabelais apát a mélybe húgызott;

majd Swift Jonathán úr jött, ki sötétben
bámult le a parányi föld felé,
amíg legalul, sarlóval övében,
de erszénnyel baljában, Arouet

s néhány hitetlen honfitársa lógott
sorjában.. Én meg csak ámulva néztem
a nagy kötelet, hol a gúnyolódók
függtek sorjában: s akkor vettem észre

hogy tőlük jobbra, hol a holdfény öntött
el egy tócsát, kék s mítikus hegyek
aljáról egy kanyargó folyam ömlött
elő, vad bokrok, nyírfák és füzek

között, s horgászbotját kezébe fogva
Arisztofanesz ült fenn a magos
parton, egy pontyot fogva épp horogra,
mely Szokrateszhez volt hasonlatos, —

s míg így halászott és vederben állt a
bő zsákmány balján, egy bokor megett,
a jó alkalmat várva a lopásra,
enyves kézzel Plantus leselkedett,

míg túloldalt, a gázlónál, Aesopus
fürdette emberképű szamarát; —
aztán a part kihált s a hullámok bús
homoksziklák közü csörögtek tovább,

amíg arabs burnusban s indus fezzel
csavargók tüntek fel s egy vizkivájta
sziklán, hol vörös liliom nőtt, Messer
Bocaccio állt, a fabulák királya.

A bokrok közt nagyúrra s pápra várva,
szájában késsel, Villon mester ült,
miközben túlhan már a Napkirály egy
öreg színésze sétált egyedül...

Közöttük, egy öbölben, gondolóján
az Aretinus szelte a habot,
újjai közt aranytollával, melytől
a renaissance-pápa sem alhatott;

a parton Byron lovagolt oly gyorsan,
hogy fejében megrengett a velő,
míg kék csizmája szárából, amelyet
lábán viselt, Puskin bámult elő;

és végül, lent, egy híd hajolt a vízre:
betonba ágyazott, acélszilárd
korlátján, az örvényekre borulva
a Pajzán Novellák Balzacja állt...

S én néztem, néztem ámuló szemekkel, —
s csak ekkor láttam, hogy jobbra egy út
ered a folyó mentén, rengetegben,
ős-barlangok közt s szerpentínbe fut

le a lapályra. Százados porában
jött minden népen s minden koron át
a vándorhad, melynek színes sorában
ráismertem legott egy koronás

aggastyánra, a jó öreg Homérre,
aki dalolva jött s az obuluszt
nevetve adta, úgy marokra mérve
egy koldusnak, kibén Vergiliust

ismertem fel. Nyomában, mint a szöcske,
s lopakodva, mint róka vagy hiúz,
futott Lucanus. Odébb, togája mélyén
Epikurosszal, jött Lucretius.

Aztán az út rút tájra ért: posványos
lápokra, hol reáborult a csend,
míg egy mellékösvény tért a homályos
erdő felé, amelynek Dante ment; —

és ott jött két reszketeg elefánton
Camoens s Tasso — rozzant lovagok! —
majd a drámák Heraklese, kit láncon
követett Macbeth s a többi rabok:

ezernyi lélek! — utána kevélyen,
egy nagyhercegi díszhintó porában
Johann Wolfgang jött, elegáns kezében
egy hellén maszkkal meg egy koponyával; —

ott jött Lermontov elszakadt ruhában,
míg Béranger Leconte de Lislere várta
a nagy kanyarnál, mely megett odább a
„Realizmushoz“ címzett csárda állt.

Ott volt csak élve! Flaubert, mint Figaro
segédjeivel éppen Balsacot
borotválta az új divat szerint,
míg Dickens úr nagy lassan fát rakott

a kandalóra. Turgenyev Edmond de
Goncourtral ült; Ibsen majompofáját
egy könyvbe dugta, Goncsarov ivott,
s csak akkor biggyesztette gúnyra száját

hogy Baudelairt látta, ki az út árkában
keresgélő közben lappvirágokat,
míg hátrább Dosztojevskij egymagában
szomorkodott egy feszület alatt..

S végül, odébb, már szélén a tableaunak,
és túl az úton, mocsaras helyen,
romantikus fák közű egy kacsalábon
forgó várkastélyt látott a szemem,

hol a betört s megrepedt ablakokban,
hulló s omlatag vakolat alatt,
mérges törökkal, lovagsisakokban,
pajzsokkal, álszakállal egy csapat

nagyon sovány s félig csontváz poroszló
kémlelte a bús és baljós eget:
Calderon, Bulwer, Corneille, Ariosto,
Walter Scott, Schiller és a többiek...

Majdnem sirtam, hogy e szomorú s korgó
gyomrú seregben újra láttam őt,
von Goethet, akinek Werther a forgó
pisztollyal éppen a szívébe lőtt,

míg lenn a kertben, örök tanúságnak,
 hogy mindez honnét jó s hová vezet:
 Nick Carter úr, farát az égre tolva
 Birsch-Pfeiffer asszonnyal szeretkezett...

S én néztem, egyre néztem csak a képet,
 újra a folyót lesve odafenn,
 hogy, szememről olvasva a beszédet,
 dörögve szólt le rám a Mesterem:

„Ne félj, Henrik! A vén Arisztófanesz
 nem hagyja cserben szeretett fiát, —
 álljon ezer évig a német farsang,
 gyúljon ezernyi germán máglya rád:

eljö a végső harc s addig az ember-
 szivekben lesz még egy csipetnyi hely,
 ahol megfér a Rabbi Bacharachból,
 Almanzor, Ágnes és a Loreley...”

Igy szólt a Mester; és akkorra ajkam
 új szóra nyílt; de ő már nem felelt;
 a képek a sötétbe hulltak, halkán
 suhogva — s most itt állok felemelt

fejjel az éjben. A szomszéd szobából
 hallom: Matild már csendesen piheg, —
 a szél utolsó lapoz kint a fákon,
 megrázkódom — a szoba jéghideg —,

s ajkamon fanyar ízt hagyott az álom.
 A hold eltűnt s a fekete eget
 felhők takarják. Névtelen barátom,
 hadd, most búcsút mondjak itt neked.

Fáradt vagyok s már régen elmúlt éjjél.
 A bulvárdókra halkán hull a hó.
 Nagy volt az út, amelyre elkísértél,
 köszöntlek érte nyájas olvasó.

„MIERT?” ÉS „HOGYAN?” A „miért?” helyett valahányszor csak
 alkalom nyílik, azt firtatni „hogyan?” — nagy lépés a bölcsesség felé.
 Mindazonáltal fennmarad a két kérdés közt valami titkos kapcsolat. A
 misztikusokat egyedül az előbbi izgatja és egyedül a végokra gondol-
 nak; a naturalistákat csupán az utóbbi foglalkoztatja, s egyedül az utób-
 bi kutatja azt a találó választ, amellyel a természet mindig készségesen
 szolgál, s amely segít a haladásban. A „végső okokat” firtatni,
 annyi mint a tehén szarva közt keresni a tögyét.” (André Gide. Nou-
 velles pages de journal.)